

Høringsnotat

Forslag til endringer i energiloven og enkelte andre lover

1.	Høringsnotatets hovedinnhold.....	4
2.	Lovforslagets bakgrunn.....	4
2.1	Samfunnssikkerhet og revisjon av beredskapsregelverket i kraftforsyningen..	4
2.2	Overordnede prinsipper for arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.....	6
3.	Gjeldende rett og endringsbehov.....	6
4.	Departementets forslag.....	7
4.1	Endringer i energiloven kapittel 9.....	7
4.1.1	Beredskapsmyndigheten.....	7
4.1.2	§ 9-1 om KBO	7
	Første ledd	8
	Annet ledd	9
	Tredje ledd.....	9
	Fjerde ledd.....	9
	Femte ledd	10
4.1.3	§ 9-2 om vedtaksmyndighet og beredskapstiltak	11
	Første ledd	12
	Annet ledd	12
	Tredje ledd.....	12
	Fjerde ledd.....	13
	Femte ledd	13
	Sjette ledd	13
4.1.4	Ny § 9-3 om informasjonssikkerhet	13
	Første ledd	13
	Annet ledd	14
4.1.5	Ny § 9-4 om sikring av fortsatt levering ved konkurs hos konsesjonær	14
4.1.6	Ny § 9-5 om delegering mv.	15
	Første ledd	15
	Annet ledd	16
4.1.7	Nærmere om opphevelsen av nåværende § 9-4 om pålegg.....	16
4.1.8	Nærmere om opphevelse av nåværende § 9-5	17
4.1.9	§ 9-6 om meldeplikt og rett til adgang	17
4.1.10	§ 9-7 om gebyr til dekning av utgifter.....	17
5.	Endringer i andre lover.....	18
5.1	Endringer i lov om erverv av vannfall m.v.	18
5.2	Endringer i vassdragsreguleringsloven	18

5.3	Endringer i lov om interkommunale selskaper	18
5.4	Endringer i vannressursloven.....	18
5.5	Endringer i lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv.	19
6.	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	19

1. Høringsnotatets hovedinnhold

I dette notatet fremmes det forslag til endringer i energiloven kapittel 9 om beredskap i kraftforsyningen.

Det foreslås endring og klargjøring av bestemmelsene i energiloven kapittel 9.

Hovedinnholdet i forslaget er:

- Lovens regler om beredskap presiseres til også å gjelde for ekstraordinære situasjoner i fredstid som kan skade eller hindre produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi, i tillegg til situasjoner med erklært beredskap og krig.
- De enheter som loven omfatter, gis en selvstendig plikt til å planlegge og gjennomføre beredskapstiltak og til å innrette virksomheten slik at dette kan ivaretas.
- Lovens begrep ”sikringstiltak” endres til ”beredskapstiltak” og begrepet gis et mer funksjonelt innhold – bl.a. ved at det gis en klarere uttrykt hjemmel til å stille krav til slikt som håndtering av ekstraordinære situasjoner og gjenopprettingsevne.
- Beredskapsmyndigheten gis en generell hjemmel til å delegere myndighet til rettssubjekter utenfor forvaltningen innenfor rammen av Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon.
- Det innføres en plikt for konkursboet til å drive virksomheten videre i en overgangsperiode ved konkurs i et nettselskap eller fjernvarmeselskap.

For øvrig foreslås enkelte andre tekniske endringer i loven kapittel 9, samt retting av henvisninger mv. i enkelte andre lover.

2. Lovforslagets bakgrunn

2.1 Samfunnssikkerhet og revisjon av beredskapsregelverket i kraftforsyningen

Det har i lengre tid vært et arbeid med sikte på oppdatering av eksisterende lovverk og forskrifter innen området kraftforsyningsberedskap. Ny forskrift om beredskap trådte i kraft fra 1. januar 2003. I etterkant ble reglene i energiloven kapittel 9 (tidligere kapittel 6) endret ved lov av 19. desember 2003 nr. 131, jf. Ot.prp. nr. 8 (2003-2004), Innst. O. nr. 21 (2003-2004) og Besl. O. nr. 15 (2003-2004).

NOU 2006: 6 Når sikkerheten er viktigst og St.meld. nr. 22 (2007-2008)

Samfunnssikkerhet understreker viktigheten av arbeid med beredskap og samfunnssikkerhet. Dokumentene er blant annet en oppfølging av NOU 2000: 24 Et sårbart samfunn og St.meld. nr. 17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet - Veien til et mindre sårbart samfunn. Forutsetningene og utfordringene for beredskapsarbeidet i norsk kraftforsyning har endret seg vesentlig siden energiloven ble vedtatt. Beredskapsarbeidet er nå i større grad knyttet til muligheter for større miljø- og naturkatastrofer, storulykker og terroranslag, snarere enn til militære trusler. Forventede klimaendringer kan gi nye utfordringer for beredskapen i kraftforsyningen, jf. NOU 2010:10 Tilpassing til eit klima i endring punkt 9.3. I tillegg kommer sårbarhet for brudd i IKT-avhengige tjenester og risiko knyttet til omfattende hærverk, sabotasje og lignende fra enkeltpersoner, grupper eller stater.

Også inntrufne hendelser som betydelige skader etter uvær understreker behovet for å videreutvikle energilovens regler om beredskap i kraftforsyningen.

Et prosjekt for å gjennomgå Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) ble gjennomført av NVE i 2007 og 2008 med deltakelse fra Statnett. KBO-prosjektet foretok en vurdering av organisering, roller og ansvarsfordeling i håndteringen av ekstraordinære situasjoner i kraftforsyningen. Her kom det fram et behov for videreutvikling av energilovens regler om beredskap.

NVE sendte rapporten fra KBO-prosjektet på høring i 2008. Det er gitt bred støtte til rapportens hovedkonklusjoner.

Departementet mener på denne bakgrunn at det er behov for en bredere gjennomgang og videreutvikling av hele kapittel 9 i energiloven. Lovbestemmelsene bør få en endret utforming for å skape størst mulig sikkerhet for effektiv regional og nasjonal kriseberedskap og krisehåndtering under enhver form for ekstraordinær situasjon.

En effektiv beredskap er nødvendig på grunn av samfunnets avhengighet av en stabil og kvalitetsmessig god energiforsyning.

Gjeldende kapittel 9 om beredskap inneholder systemer for regulering av beredskap som det et godt stykke på vei fortsatt er hensiktsmessig å bygge videre på. Det grunnleggende prinsippet om at ansvaret for forsyningssikkerheten påligger nettselskapene, videreføres. Loven har bestemmelser om sikring av kraftforsyningsanlegg, som fremdeles er preget av å være innrettet mot krigsskade og annen fysisk skade på det enkelte kraftforsyningsanlegg. Bakgrunnen for dette er at nåværende kapittel 9 i stor grad erstattet lov om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen av 25. juni 1948 nr. 8. Sistnevnte lov ble opphevet ved ikrafttreddelsen av energiloven. Det er nå nødvendig å styrke det rettslige grunnlaget for effektiv håndtering av ekstraordinære hendelser i fredstid.

Loven må i større grad være innrettet mot alle de ekstraordinære situasjoner som kan hindre kraftforsyningens funksjoner. I tillegg til forebyggende sikkerhet og sikringstiltak, må det legges stor vekt på evne til å håndtere ulike kriser og gjenopprette normal drift så fort som mulig. Energilovens beredskapskapittel må derfor ikke bare omfatte selve kraftanleggene, men også kompetanse og øvrige ressurser som trengs for å planlegge og gjennomføre krisehåndtering og gjenoppretting på en sikker og effektiv måte.

Dagens lovtekst er bygd på at departementet skal fatte enkeltvedtak overfor den enkelte aktør. Departementets myndighet etter kapittel 9 er delegert til NVE. En moderne lovtekst bør utformes med vekt på at det kan gis forskrifter med funksjonskrav, og at de loven gjelder for gis et selvstendig ansvar for å følge opp lov og forskriftsverk og ivareta egen beredskap og sikkerhet basert på vurdering av risiko.

KBO bør etter departementets syn videreutvikles for å kunne fremstå effektivt og funksjonelt tilpasset de økende krav til beredskap og de betydelige endringer som har funnet sted i norsk kraftforsyning de siste 20 årene.

Det har i en årrekke vært et beredskapssamarbeid mellom myndigheter og systemansvarlige selskaper i de nordiske landene. I 2004 ble det inngått en hensiktserklæring mellom de involverte partene om dette nordiske beredskapssamarbeidet - senere revidert i 2006. Samarbeidet omfatter nå de fem energi- og elberedskapsmyndighetene og de fem systemansvarlige selskapene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige.

Nordisk beredskapssamarbeid er viktig for å kunne tilrettelegge for aktuell bistand mellom landene, og fordi hendelser i et annet nordisk land kan få konsekvenser også for kraftforsyningen i Norge.

I 2009-2010 har det – også i samsvar med en fellesnordisk parallellrevisjon av riksrevisjonene i Danmark, Finland og Norge – vært drøftinger og arbeid for å få på plass en utdypende og mer målrettet ramme rundt det nordiske beredskapssamarbeidet. Det er etablert en egen handlingsplan som omfatter risiko- og sårbarhetsvurderinger, en beredskapsplan (inkludert reparasjonsberedskap), i tillegg til informasjons- og kommunikasjonssystemer.

Også ulike hendelser i andre land enn de nordiske, som for eksempel omfattende uvær, teknisk svikt/systemsvikt og bevisst sabotasje, kan direkte eller indirekte ramme norsk kraftforsyning. Bistand på tvers av landegrensene kan her være aktuelt innenfor rammen av nasjonal lovgivning.

2.2 Overordnede prinsipper for arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap

Overordnede prinsipper om ansvar, nærhet og likhet ligger til grunn for alt nasjonalt sikkerhets- og beredskapsarbeid i fredstid. Prinsippene vil være styrende for den videre utviklingen av beredskapsarbeidet i kraftforsyningen:

- Ansvarsprinsippet innebærer at den etat som har ansvar for et fagområde i en normalsituasjon, også har ansvaret for å håndtere ekstraordinære hendelser på området.
- Likhetsprinsippet betyr at den organisasjon man opererer med til daglig skal være mest mulig lik den organisasjon man har under kriser.
- Nærhetsprinsippet innebærer at kriser organisatorisk skal håndteres på et lavest mulig nivå.

Det vil kunne oppstå kriser eller alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner hvor ulike sektorer og interesser må ses i sammenheng. Behovet for en helhetlig og samordnet krisehåndtering må ses i sammenheng med de overordnede prinsippene.

3. Gjeldende rett og endringsbehov

Energiloven kapittel 9 om beredskap gjelder også for andre enn de som er konsesjonærer etter energiloven, for eksempel eiere av store kraftverksdammer. Kapitlet har blant annet regler om Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) i § 9-1, vedtaksmyndighet i § 9-2 og sikringstiltak i § 9-3. Formålet med beredskap i kraftforsyningen er ikke angitt i energiloven utover hva som følger av lovens generelle formålsbestemmelse, jf. energiloven § 1-2.

Forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) har i kapittel 8 om beredskap blant annet nærmere bestemmelser om formålet med kraftforsyningsberedskap i § 8-1, nærmere regler om KBO i § 8-2, sikringstiltak § 8-3 og forebyggende sikkerhetstiltak § 8-4.

Ved kgl.res. av 29. september 1989 nr. 4025 fastsatt i medhold av lov 14. desember 1956 nr 7 om forsynings- og beredskapstiltak fikk Olje- og energidepartementet fullmakt til i fremtiden å endre "Instruks for Kraftforsyningens Beredskapsorganisasjon". Selve instruksen ble fastsatt ved departementsvedtak av 13. august 1993 nr. 4121.

Bestemmelsene i instruksen er nå delvis overlappende med kapittel 2 i forskrift om beredskap i kraftforsyningen. Det tas sikte på å oppheve instruksen som oppfølging av lovforslaget her, siden denne heretter vil være dekket av energiloven med forskrifter.

Ved Kronprinsregentens resolusjon av 11. januar 1991 nr. 13 er det fastsatt forskrift om "Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen" med hjemmel i energiloven § 10-6. Sikkerhetsbestemmelsene for kraftforsyningen omhandler tiltak for sikring mot skade ved krigshandling eller sabotasje på bestående anlegg, anlegg under bygging eller planlagte anlegg som er eller trolig vil bli av betydning for landets kraftforsyning. Bestemmelsene skal bidra til å hindre uvedkommende i å skaffe seg informasjon om og adgang til kraftforsyningsanlegg i den hensikt å forstyrre eller ødelegge virksomheten, jf. forskriften punkt 1. Bestemmelsene er nå i det alt vesentligste overlappende med forskrift om beredskap i kraftforsyningen. Det tas sikte på å oppheve Sikkerhetsbestemmelser for kraftforsyningen som oppfølging av lovforslaget her, siden disse bestemmelsene heretter vil være dekket av energiloven med forskrifter.

NVE fastsatte høsten 2002 ny forskrift om beredskap i kraftforsyningen som trådte i kraft 1. januar 2003. Forskriften inneholder blant annet regler om KBO i kapittel 2, ressurser i kapittel 3, sikkerhet i kapittel 4, sikringstiltak i kapittel 5 og informasjonssikkerhet i kapittel 6.

Bestemmelsene om KBO og sikringstiltak må endres for å fremstå som effektive virkemidler for å sikre beredskapen i kraftforsyningen. Det er spesielt behov for å styrke krav til forberedelser for å håndtere ekstraordinære situasjoner i fredstid. Nærmere begrunnelse for de endringer som foreslås er gitt nedenfor i kapittel 4.

4. Departementets forslag

4.1 Endringer i energiloven kapittel 9

4.1.1 Beredskapsmyndigheten

Ved Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) ble begrepet "beredskapsmyndigheten" innført i stedet for "NVE" i gjeldende § 9-7. Bakgrunnen var at det ikke var ønskelig å navngi forvaltningsorganer direkte i lovens ordlyd.

Siden begrepet "beredskapsmyndigheten" allerede er innført i gjeldende § 9-7, foreslår departementet at begrepet nå innarbeides konsekvent i hele kapittel 9 om beredskap. Departementets myndighet er delegert til NVE som har oppgaven som beredskapsmyndighet med den myndighet som fremgår av lovbestemmelsene, jf. delegeringsvedtak av 14. september 2009 nr. 1191. Forslaget innebærer ingen endring av dagens ansvarsfordeling mellom NVE og departementet.

4.1.2 § 9-1 om KBO

Lovforslagets § 9-1 er i hovedsak en videreføring av nåværende § 9-1 med de endringer som følger av forslaget her.

KBO skal ha en organisatorisk struktur med ledelsesledd på forskjellige stedlige nivå slik at en samlet kraftforsyning effektivt kan håndtere ulike typer kritesituasjoner til samfunnets beste og slik at skader på liv, helse og eiendom skal unngås. Virksomheten skal baseres på etablerte organisasjonsstrukturer og systemer i enhetene, og så langt som mulig skal normaldrift opprettholdes og avtaler og forpliktelser oppfylles. Det er her nødvendig å gi en klar hjemmel for bruk av KBO i situasjoner uavhengig av krig og krigsberedskap. KBO må ha en struktur med effektiv ledelse hvor berørte selskaper kan henvende seg for å få hjelp i ekstraordinære situasjoner som den enkelte enhet ikke lenger kan håndtere godt nok alene.

Departementet foreslår å endre § 9-1 for bedre å ivareta hensynene til organisasjonens oppgaver, organisering og rolle.

Nåværende § 9-1 fastslår at kraftforsyningen skal underlegges KBO under beredskap og i krig, og at de enheter som står for kraftforsyningen i fred inngår i organisasjonen. I slike situasjoner skal departementet etter nåværende ordlyd samordne beredskapsplanleggingen og lede kraftforsyningen. Departementets myndighet er delegert til NVE, jf. punkt 4.1.1 ovenfor.

Slik § 9-1 er utformet i dag er det bare "under beredskap og i krig" KBO trer operativt i funksjon, og at organisasjonen overtar ansvaret for landets kraftforsyning. "Under beredskap" henspiller på en situasjon hvor det er erklært beredskap i forbindelse med krig eller krigsfare, i sikkerhetspolitiske krisesituasjoner eller ved andre ekstraordinære kriseforhold. Det er bare i disse situasjonene at departementet skal lede kraftforsyningen, og at kraftforsyningen skal underlegges KBO, jf. ordlyden i nåværende § 9-1 annet ledd.

Nåværende tredje ledd regulerer bruken av KBO i andre situasjoner enn under beredskap og i krig. Ved skade på kraftforsyningsanlegg som følge av naturgitte forhold, teknisk svikt, terror- eller sabotasjeaksjoner, samt i forbindelse med rasjonering etter energiloven § 6-2, kan KBO pålegges oppgaver. I Ot.prp. nr. 60 (1992-93) Om lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energiloven) på s. 5 uttales følgende om bestemmelsen:

"Uten å underlegge kraftforsyningen KBO på den måte loven forutsetter for beredskap og krig, vil det også i krisesituasjoner i fredstid kunne være hensiktsmessig å benytte organisasjonens oppbygning med regionale ledd. Det kan til eksempel være snakk om oppgaver som varsling og koordinering av hjelpearbeid ved større ulykker/katastrofer.

Det foreslås inntatt et nytt tredje ledd i § 6-1 for å gjøre det mulig å pålegge KBO oppgaver i forbindelse med naturkatastrofer og teknisk svikt i fredstid. Energilovens beredskapskapittel omfatter allerede sabotasje og terror i fredstid, men det er hensiktsmessig å presisere virkeområdet også i § 6-1."

I situasjoner som omtalt i nåværende tredje ledd vil NVEs rolle være å samordne beredskapsplanleggingen og i hovedsak begrense seg til sentral koordinering og bistand.

Nåværende § 9-1 er etter departementets vurdering i en del tilfeller ikke nødvendigvis tilstrekkelig for å kunne stå for en effektiv krisehåndtering i ekstraordinære situasjoner for kraftforsyningen. NVE må som beredskapsmyndighet ha kompetanse til å vedta, og få gjennomført, operative tiltak av enhver art ved ekstraordinære situasjoner innenfor kraftforsyningen, og i den sammenheng kunne bruke KBO aktivt som det utøvende organ i krisehåndteringen.

Departementet foreslår å endre § 9-1 slik at det er situasjonens alvor, omfang og mulige innvirkning på kraft- eller fjernvarmeforsyningen som er avgjørende for adgangen til å kunne benytte KBO, og ikke som i dag at årsaken til den ekstraordinære situasjonen er krig, krigsfare eller andre ekstraordinære kriseforhold eller skade på kraftforsyningsanlegg som følge av naturgitte forhold, teknisk svikt, terror- eller sabotasjeaksjoner eller at det er besluttet rasjonering etter § 6-2.

Første ledd

Nåværende § 9-1 første ledd annet punktum fastslår at KBO består av "de enheter som står for kraftforsyningen i fred". Departementet foreslår at dette erstattes av § 9-1 nytt første ledd. Det foreslås at KBO "består av de enheter som eier eller driver anlegg eller annet som har vesentlig betydning for drift, gjenoppbygging eller sikkerhet i tilknytning til

produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme.”

Departementet viser til at det pågår endringer i eierstrukturen i kraftforsyningen med mulighet for nye eierkonstellasjoner. Ulike former for konkurranseutsetting av virksomhet, drift og ressurser fra selskaper innenfor kraftforsyningssektoren er økende. Departementet mener det er behov for en mer konkret angivelse av hvem som skal inngå i KBO for å sikre at alle viktige enheter og ressurser faller innenfor organisasjonen, uavhengig av struktur, organisasjon, eierskap mv. innenfor sektoren. Når det gjelder beredskap er det viktig å ha styring med, og rask tilgang til, de personer, virksomheter og ressurser for øvrig som er av reell betydning for kraftforsyningen.

I tillegg foreslås det i § 9-1 første ledd annet punktum at beredskapsmyndigheten skal ha myndighet til å fastsette hvilke enheter som skal inngå i KBO. Dette kan fastsettes enten ved forskrift eller ved enkeltvedtak.

Annet ledd

Det foreslås som § 9-1 nytt annet ledd at alle enheter i KBO skal sørge for at virksomheten er innrettet på en slik måte og med de ressurser som er nødvendige for å ivareta ansvar og oppgaver etter kapittel 9. Dette følger ansvarsprinsippet og er i dag regulert nærmere i forskrift om beredskap i kraftforsyningen. Bestemmelsen er samtidig så viktig at departementet finner det hensiktsmessig å tydeliggjøre denne plikten også i loven. En slik plikt anses hensiktsmessig for å understreke ytterligere at de enkelte enheter i KBO har en selvstendig plikt til å ivareta beredskapsoppgaver.

Tredje ledd

Departementet foreslår at første del av nåværende annet ledd i hovedsak videreføres som § 9-1 nytt tredje ledd. Beredskapsmyndigheten skal ha ansvaret for, og myndighet til, aktivt å samordne beredskapsarbeidet. I forslaget gis også beredskapsmyndigheten myndighet til å utpeke den samlede ledelse i KBO. Dette gjelder blant annet det som i dag benevnes som Kraftforsyningsens distriktssjefer, og kan også omfatte Statnett som systemansvarlig, inkludert funksjonene til Kraftforsyningsens regionsjefer. Disse ledelsesleddene er av svært stor betydning for KBOs funksjoner og forholdet til andre myndigheter som f.eks. fylkesmenn. Det er viktig at hele KBOs ledelse gis en klar lovmessig forankring. Beredskapsmyndigheten gis etter energiloven § 10-6 kompetanse til å forskriftsfeste bestemmelser om KBO og om ledelsen av organisasjonen.

Fjerde ledd

Departementet foreslår i § 9-1 nytt fjerde ledd å gi hjemmel for at KBO kan pålegges oppgaver og plikter ”i ekstraordinære situasjoner som kan skade eller hindre produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme”. Det samme gjelder i ekstraordinære situasjoner hvor slik skade eller hindring har oppstått.

Bestemmelsen åpner dermed for mer aktiv og operativ bruk av KBO i ekstraordinære situasjoner som ikke nødvendigvis medfører, eller som er følge av, skade på kraftforsyningsanlegg. Bestemmelsen erstatter nåværende § 9-1 tredje ledd. At formuleringen endres slik at KBO kan brukes allerede i situasjoner som ”kan skade” produksjon mv., er ikke ment å innebære noen endring i at bestemmelsen også kan brukes i situasjoner hvor det har oppstått skade på produksjon mv., jf. siste punktum.

Hva som kvalifiserer som en ekstraordinær situasjon, vil bero på en skjønnsmessig vurdering i det enkelte tilfelle, og det er ikke hensiktsmessig å angi uttømmende hvilke situasjoner som vil omfattes. Det kreves ikke at det foreligger ”ekstraordinære

kriseforhold" som angitt i lov om forsynings- og beredskapstiltak av 14. desember 1956 nr. 7 § 1, som nå foreslås opphevet.

Situasjoner hvor det kan være nødvendig å pålegge KBO-enheter oppgaver og plikter kan eksempelvis være ved kraftig uvær med påfølgende betydelige skader over større områder som truer kraftforsyningen, ved langvarige strømvbrudd, ved terror mot kraftforsyningens personell eller ressurser, ved manipulering av kraftforsyningssystemet via urettmessig inntrengning eller overtakelse av driftskontrollsystemer mv. KBO er allerede pålagt oppgaver og plikter ved rasjonering etter energiloven § 6-2. Grunnlaget for dette kom på plass gjennom endringen av energiloven som ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 8 (2003-2004), jf. Innst. O. nr. 21 (2003-2004) og Besl. O. nr. 15 (2003-2004).

Flere mindre feil eller andre hendelser - som hver for seg ikke har så stor betydning kan om de inntreffer samtidig under uheldige omstendigheter få store konsekvenser. Dette kan for eksempel være havari i et viktig kraftanlegg - i kombinasjon med en feil i driftskontrollsystemet. Brannen på Oslo S 28. november 2007 er et eksempel på at et mindre havari på uheldig sted og tidspunkt kan gi ringvirkninger med store samfunnsmessige konsekvenser. Dette er hendelser og situasjoner som det er svært vanskelig å kunne forutse. Beredskapsorganiseringen må derfor være robust nok til å håndtere et vidt spekter av situasjoner.

Formålet med å pålegge KBO oppgaver og plikter vil være å legge til rette for en mer aktiv og gjennomgående krisehåndtering i kraftforsyningen. Ansvars-, likhets- og nærhetsprinsippet skal så langt som mulig gjelde.

Bestemmelsene i energiloven kapittel 9 gjelder for beredskap "i kraftforsyningen". Bestemmelsene i kapittel 9 gjelder som før alle former for produksjon av elektrisk energi, for eksempel gasskraft og vindkraft. Det er presisert i forslaget at bestemmelsene i kapittel 9 også skal gjelde for fjernvarme.

Femte ledd

Når det gjelder nåværende § 9-1 første ledd første punktum foreslås det visse endringer. Etter denne bestemmelsen "skal" kraftforsyningen underlegges KBO under beredskap og i krig. I beredskapssituasjoner bør det imidlertid foretas en vurdering av om situasjonen er så prekær og av et slikt omfang at det gir samfunnet behov for at det treffes beslutning om at kraftforsyningen underlegges KBO. Det foreslås derfor at "skal" endres til "kan", jf. forslagets § 9-1 femte ledd. I en krigssituasjon vil kraftforsyningen normalt bli lagt under KBOs ledelse.

At kraftforsyningen "underlegges" KBO betyr at alle enheter i KBO skal rette seg etter de pålegg og lignende som gis av overordnet myndighet, beredskapsmyndigheten eller de ledelsesledd eller enheter innenfor KBO denne eventuelt bemyndiger. Det er den enkelte enhets ansvar å forberede og iverksette pålagte beredskapstiltak, og om nødvendig på eget initiativ gjennomføre alle de tiltak som den ekstraordinære situasjonen krever. Så langt mulig skal kraftforsyningen opprettholdes på en sikker og effektiv måte. Enhetene skal etablere egen beredskapsledelse, og prioritere nødvendige ressurser til beredskapstiltakene. Dersom beredskapsmyndigheten krever det, skal enhetene også bistå andre enheter i KBO. Den enkelte enhet har fremdeles selv ansvaret for daglig drift, administrasjon og økonomisk styring.

4.1.3 § 9-2 om vedtaksmyndighet og beredskapstiltak

Forslaget til endret § 9-2 er i hovedsak en videreføring av nåværende § 9-2 og § 9-3 med de endringer som her fremgår.

Nåværende § 9-2 fastslår at departementet kan treffe vedtak etter kapittel 9 om sikring av kraftforsyningsanlegg mot skade som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser i fred, under beredskap og i krig. Sikringstiltakene kan også omfatte kraftforsyningens ledelse og drift.

Når det gjelder hvem som har kompetanse til å treffe vedtak om sikringstiltak, er all myndighet etter energiloven tillagt NVE ved delegeringsvedtak av 14. september 2009 nr. 1191. NVE er samtidig utpekt som beredskapsmyndighet etter energiloven. Kompetansen til å treffe vedtak etter § 9-2 er dermed delegert til NVE.

Når det gjelder hva vedtak om sikringstiltak kan gå ut på, gir ikke nåværende § 9-2, jf. nåværende § 9-3, en generell kompetanse til å treffe ethvert vedtak ved ekstraordinære situasjoner i kraftforsyningen. Gjennom de nåværende bestemmelsene settes det på ulike måter grenser for hva vedtak om sikringstiltak kan gå ut på.

For det første angir nåværende § 9-2 i hvilke situasjoner vedtak kan treffes. Det skal gjelde "sikring av kraftforsyningsanlegg mot skade som skyldes naturgitte forhold, teknisk svikt eller tilsiktede ødeleggelser".

For det andre angir nåværende § 9-3 første ledd at det kan treffes vedtak om "sikringstiltak". Opprinnelig var "sikringstiltak" knyttet til fysiske tiltak for forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen mot skader som følge av krig og mot terror og sabotasje i fredstid. Ved Ot.prp. nr. 60 (1992-93) ble virkeområdet for nåværende § 9-2 utvidet til også å omfatte tiltak mot skader ved naturgitte forhold og teknisk svikt i fredstid, og det ble presisert at sikringstiltakene også kunne omfatte kraftforsyningens ledelse og drift. I merknadene til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 60 (1992-93) på s. 5 ble det uttalt følgende:

"§ 6-2, første ledd hjemler NVEs myndighet til å treffe vedtak angående forsvarsmessig sikring av kraftforsyningsanlegg og angående kraftforsyningens ledelse og drift. Bestemmelsen utvides slik at NVE får myndighet til å pålegge beredskapstiltak også med tanke på krisesituasjoner i fredstid. Det innføres derfor et tillegg i første ledd samt en mindre redaksjonell endring."

Det fremgår for øvrig av Ot.prp. nr. 60 (1992-93) at bestemmelsen skulle gi hjemmel til å kunne gripe inn når det gjelder organisasjon, systemer, personell mv. i krisesituasjoner i fredstid.

Opprinnelig omfattet "sikringstiltak" først og fremst forebyggende tiltak innrettet mot skade på kraftforsyningsanlegg. Det kan derfor være uklart om flere av de praktisk viktige og aktuelle tiltak det er aktuelt for beredskapsmyndigheten å treffe vedtak om, faller utenfor vedtaksmyndigheten etter nåværende § 9-2. Det kan for eksempel være prioritering av ressurser som tyngre reservemateriell, personell, transport og andre ressurser for rehabilitering på tvers av ulike enheters interesser, for raskest mulig gjenoppretting av normal kraftforsyning i et større område, eller prioritering av driftstekniske løsninger på tvers av ulike kraftselskapers egeninteresse.

For det tredje angir nåværende § 9-2 at den type objekter som omfattes er "kraftforsyningsanlegg". Dette suppleres med at energilovforskriften § 8-3 utvider listen over type objekter til også å gjelde "for sambandssystemer og dataanlegg som er nødvendige for driften av kraftforsyningen eller som overfører, lagrer og behandler

sikkerhetsgradert eller annen sensitiv informasjon om slike anlegg og for administrative bygg og beredskapsrom”.

For det fjerde angir nåværende § 9-3 annet ledd krav til størrelse på anlegg som omfattes gjennom ulike grenser for ulike typer anlegg.

I tillegg angir energilovforskriften § 8-3 annet ledd en nærmere beskrivelse av tiltak. Det fremgår ikke av bestemmelsen om oppregningen er uttømmende.

Etter departementets vurdering er det hensiktsmessig å slå sammen nåværende §§ 9-2 og 9-3 slik at bestemmelsene om sikringstiltak blir mer oversiktlige. Ordlyden gjøres mer generell og tilpasset intensjonene i Ot.prp. nr. 60 (1992-93) når det gjelder hva NVE skulle kunne fatte vedtak om etter nåværende § 9-2.

Første ledd

Det foreslås i § 9-2 nytt første ledd at ”den som helt eller delvis eier eller driver anlegg eller system som er eller kan bli av vesentlig betydning for produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av elektrisk energi og fjernvarme, plikter å sørge for effektiv sikring og beredskap og iverksette tiltak for å forebygge, håndtere eller begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner som nevnt i § 9-1 fjerde ledd eller for å gjenopprette normal situasjon.” Bestemmelsen er ny sammenlignet med nåværende §§ 9-2 og 9-3. Bestemmelsen innebærer at de som eier eller driver anlegg og systemer som er kritiske for kraftforsyningen får en selvstendig plikt til å iverksette tiltak uavhengig av beredskapsmyndighetens myndighet til å kunne vedta iverksettelse av beredskapstiltak etter § 9-2 nytt annet ledd.

Annet ledd

Når det gjelder begrepet ”sikringstiltak” foreslås dette i § 9-2 nytt annet ledd erstattet med begrepet ”beredskapstiltak”. ”Beredskapstiltak” innføres som et nytt overordnet begrep for de tiltak NVE som beredskapsmyndighet skal kunne fatte vedtak om.

Beredskapsmyndighetens kompetanse etter § 9-2 nytt annet ledd er generell og vil gjelde både under beredskap og i krig, samt ved øvrige ekstraordinære situasjoner i fredstid innenfor kraftforsyningen.

Når det gjelder i hvilke situasjoner det kan treffes vedtak om beredskapstiltak, foreslås dette nærmere angitt i § 9-2 nytt annet ledd. Det foreslås at gjeldende forutsetning om at tiltakene skal rettes inn mot skade på kraftforsyningsanlegg som følge av visse nærmere angitte årsaksfaktorer oppheves. I stedet forslås det at vedtak om beredskapstiltak må ha som formål ”å forebygge, håndtere eller begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner som nevnt i § 9-1 fjerde ledd eller for å gjenopprette normal situasjon”. Nærmere avgrensninger forutsettes foretatt i forskrifter.

Tredje ledd

Når det gjelder hvilke typer beredskapstiltak som kan vedtas, foreslås det nærmere angitt i forslaget til § 9-2 nytt tredje ledd. Vedtak om beredskapstiltak kan omfatte krav til organisering, planlegging, forebygging, sikkerhets- eller sikringstiltak, utførelse, gjennomføring, gjenopprettingsevne, ledelse eller drift. Dette gir blant annet mulighet til å treffe vedtak om at drift eller gjennomføring av beredskapstiltak i ekstraordinære situasjoner skal kunne skje fra norsk territorium. Drift i ekstraordinære situasjoner omfatter alle vesentlig driftsrelaterte forhold som ledelse, krisehåndtering og gjenoppretting av drift.

Det presiseres at opplistingen ikke er uttømmende. Departementet vil imidlertid påpeke at beredskapstiltak ikke kan omfatte pålegg om anskaffelse av våpen. Væpnet sikring av anlegg som omfattes av energiloven kapittel 9, overlates til politiet eller forsvaret.

Fjerde ledd

I § 9-2 nytt fjerde ledd foreslås det inntatt en bestemmelse som gir hjemmel for beredskapsmyndigheten til å pålegge beredskapstiltak etter kapittel 9 overfor den som eier eller driver anlegg eller systemer som nevnt i forslaget § 9-2 første ledd.

Når det gjelder kostnadsansvaret, vises det til kommentaren til forslaget om å oppheve nåværende § 9-4. Det understrekes her at pålegg som før skal gjennomføres for eiers eller drivers regning og risiko. Departementet forutsetter at eier og driver ordner seg med bakenforliggende avtaler.

Femte ledd

Hva angår hvilke objekter som omfattes av kapittel 9 og krav til størrelse på disse, mener departementet at det er behov for å erstatte nåværende bestemmelser med en regel som ikke legger så stor vekt på de enkelte anleggene for seg. Regelen skal i større grad fokusere på en totalvurdering av hvordan kraftforsynings vitale funksjoner opprettholdes, og betydningen av disse for samfunnssikkerheten. Som det fremkommer av Ot.prp. nr. 60 (1992-93), skal nåværende § 9-2 gi hjemmel til å kunne gripe inn når det gjelder organisasjon, systemer, personell mv. i krisesituasjoner i fredstid. Nåværende § 9-3 kan derimot oppfattes slik at det kun skal kunne fattes vedtak om sikringstiltak etter kapittel 9 for "kraftforsyningsanlegg" som nærmere angitt i gjeldende § 9-3 annet ledd bokstav a – f.

Det foreslås på denne bakgrunn at § 9-2 femte ledd angir at vedtak om beredskapstiltak kan treffes for alle eksisterende og planlagte anlegg eller systemer som er eller kan bli av vesentlig betydning for forsyning av elektrisk energi eller fjernvarme etter første ledd. Med "anlegg" i bestemmelsens forstand siktes det til mer enn det som omfattes av legaldefinisjonene av elektrisk anlegg og fjernvarmeanlegg i energiloven § 1-3.

Beredskapsmyndigheten gis myndighet til å vedta hvilke anlegg mv. som skal omfattes.

Sjette ledd

Det foreslås som § 9-2 nytt sjette ledd at beredskapsmyndigheten skal kunne treffe vedtak om at nye eller endrede beredskapstiltak skal settes i verk når det anses nødvendig og uten hensyn til tidligere pålegg. Forslaget er med noen mindre endringer en videreføring av nåværende § 9-4 annet ledd. Bestemmelsen vil sikre at pålegg kan gis uten hinder av forvaltningsrettslige regler om omgjøring til skade for den vedtaket gjelder. Det vises til pkt. 4.1.7 nedenfor.

4.1.4 Ny § 9-3 om informasjonssikkerhet

Det foreslås en ny § 9-3 om informasjonssikkerhet for å gi et klarere rettslig grunnlag for de bestemmelser om dette som i dag i det vesentligste er regulert av beredskapsforskriften.

Første ledd

Bestemmelsen klargjør at plikten til å hindre at andre enn rettmessige brukere får tilgang til sensitiv informasjon om kraftforsyningen ikke er begrenset til enheter i KBO, men påligger enhver. Rettmessige brukere vil primært være selskapets egne ansatte, innleide leverandører, DSB og NVE som tilsynsmyndigheter.

Informasjon er i lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) § 3 definert som enhver form for opplysninger i materiell eller immateriell form. Tilsvarende forståelse av dette begrepet legges til grunn for dette lovforslaget.

Som sensitiv informasjon regnes spesifikk informasjon og inngående kjennskap om kraftsystemet som kan være egnet til å skade anlegg eller påvirke funksjoner som har betydning for kraftforsyningen.

Annet ledd

Det presiseres at informasjon som omhandlet i bestemmelsen er å anse som taushetsbelagt informasjon unntatt fra innsyn etter offentleglova § 13.

Tredje ledd

Etter tredje ledd kan beredskapsmyndigheten treffe vedtak om at informasjon om kraftforsyningen skal behandles i henhold til bestemmelsene i sikkerhetsloven. Dette er en videreføring av nåværende ordning. Sikkerhetsloven kommer ikke til direkte anvendelse for rettssubjekter utenfor forvaltningen uten særskilt vedtak.

4.1.5 Ny § 9-4 om sikring av fortsatt levering ved konkurs hos konsesjonær

Formålet med bestemmelsen er å sikre kundene fortsatt tilgang til elektrisk energi og fjernvarme hvor nettselskap eller fjernvarmeselskap får betalingsproblemer slik at det åpnes gjeldsforhandling eller boet tas under konkursbehandling. Tilgang til elektrisk energi og oppvarming er et grunnleggende behov i dagens samfunn, både for alminnelige forbrukere, for offentlig sektor og for privat næringsliv.

Første ledd

Første ledd pålegger alle nettselskap med konsesjon etter § 3-2 eller selskap med konsesjon for fjernvarmeanlegg etter § 5-1 å informere beredskapsmyndigheten dersom selskapet ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller, enten det dreier seg om generell betalingsinnstilling, begjæring om gjeldsforhandling, konkursbegjæring eller boet tas under konkursbehandling. Bestemmelsen pålegger også tingretten en informasjonsplikt overfor departementet, dersom det faktisk åpnes gjeldsforhandling eller konsesjonærens bo tas under konkursbehandling.

Annet ledd

Annet ledd gir departementet myndighet til å pålegge fortsatt drift i inntil 12 uker. Regelen innebærer en ordning som bryter med alminnelig konkursrett i den forstand at det her kan pålegges drift. Pålegg om fortsatt drift vil kunne medføre at virksomheten fortsetter helt eller delvis på kreditorenes regning i den pålagte periode. De samfunnsmessige hensynene bak denne bestemmelsen må anses for å være sterkere enn hensynene som tradisjonelt taler mot en slik bestemmelse av hensyn til kreditorene. Også i tilfeller hvor konsesjonæren innstiller sine betalinger kan det oppstå driftsstans. Som regel vil en slik situasjon raskt gå over i gjeldsforhandling/konkurs. Det anses derfor ikke nødvendig å la påleggskompetansen omfatte driftsstans som følge av at konsesjonæren innstiller sine betalinger.

Krav som påløper i pålagt driftsperiode vil være massekrav. Det vil være en fordel for kreditorene at virksomheten opprettholdes, forutsatt at det er mulig å selge boet som et såkalt «going concern». Departementet må i vurderingen av om pålegg skal gis, ta hensyn til forholdsmessighet - dvs. at det skal vurderes om de samfunnsmessige fordelene ved et pålegg vil være større enn de privatrettslige ulempene. I en slik vurdering vil hensynet til

kundenes behov for elektrisk energi og fjernvarme spille inn. Departementet skal i vurderingen også ta hensyn til boets likviditet med sikte på å unngå massekonkurs. Et pålegg kan innebære at boet trer inn i hele eller deler av konsesjonærens løpende avtaler.

Tredje ledd

Denne ordningen går foran reglene i dekningsloven, herunder de ekstraordinære oppsigelsesfristene i dekningsloven § 7-6 som regulerer situasjonen når et konkursbo trer inn i debtors løpende avtaler. Avtalefestet oppsigelsestid og frister for oppsigelse i dekningsloven § 7-6 første ledd er ikke til hinder for at pålegg om å tre inn i løpende avtale gis for en periode som angitt i annet ledd i § 9-4. Oppsigelsesfristene i dekningsloven anses ikke for å være godt nok tilpasset virksomhet innenfor energisektoren. Det eksisterer tilsynelatende ingen sedvanemessig varslingsfrist. Pålegg om å tre inn i skyldnerens avtaler er begrenset til 12 uker. Pålegg etter denne ordningen setter ikke boet i ansvar etter dekningsloven § 7-4 første ledd første punktum utover det tidsrom pålegget gjelder for. Dette medfører at når boet blir pålagt å tre inn i skyldnerens avtale for et tidsrom på f.eks. en uke, vil boet være berettiget og forpliktet på avtalens vilkår i den uken. Når uken er utløpt, vil boet i henhold til dekningsloven § 7-3 stå fritt til å velge om det vil tre inn i skyldnerens avtaler eller ikke. Når det pålagte tidsrom utløper, gjelder dekningsloven § 7-3 tilsvarende.

4.1.6 Ny § 9-5 om delegering mv.

Første ledd

Som § 9-5 nytt første ledd foreslås en bestemmelse som gir beredskapsmyndigheten kompetanse til å delegere myndigheten til å fatte vedtak. Bestemmelsen åpner for at beredskapsmyndigheten kan delegere myndighet utover de rammer som følger av alminnelige regler, herunder til rettssubjekt som inngår i KBO.

Adgangen til delegering er utformet på tilsvarende måte som for rasjonering etter energiloven § 6-2.

Departementet legger til grunn at delegering forutsetter at det foreligger et begrunnet behov på et saklig avgrenset område. Det presiseres at delegering vil gjelde vedtaksmyndighet knyttet til operative forhold. Det kan avklares nærmere i forskrifter i medhold av energiloven § 10-6 på hvilke områder og i hvilke situasjoner de som delegeres myndighet etter bestemmelsen skal ha kompetanse til å kunne fatte enkeltvedtak.

Det er de enhetene som står nær utfordringene som har best lokal kunnskap, faglig innsikt og forutsetninger for å finne de samfunnsmessig riktige løsningene på kortest mulig tid. For effektivt å kunne gjennomføre tiltak i en ekstraordinær situasjon, er det nødvendig at KBO, og i spesielle tilfeller regionale og lokale driftsenheter i kraftforsyningen, kan delegeres myndighet. Departementet vil presisere at beslutningsmyndigheten i stor grad vil være knyttet til gjennomføringen av operasjonelle og faktiske disposisjoner i tilknytning til kraftsystemet for å oppnå formålet med de ulike beredskapstiltakene som iverksettes.

Det mest aktuelle vil være at myndighet delegeres til KBO eller nærmere bestemte ledd innenfor denne organisasjonen, herunder Statnett som systemansvarlig. Departementet vil i denne sammenhengen presisere at de ledelsesledd eller enheter innenfor KBO som delegeres myndighet også vil ha plikt til å utøve den kompetanse som tillegges. For KBO vil dette uttrykkelig følge av at den delegerte myndigheten vil knyttes til de beredskapstiltak organisasjonen kan pålegges å utføre etter forslaget § 9-1 nytt fjerde ledd.

De rettssubjektene som utøver myndighet delegert til dem i medhold av bestemmelsen, anses å handle på vegne av beredskapsmyndigheten når det gjelder spørsmål om ansvar for vedtak eller handlinger som utføres av dem som sådanne.

I spesielle tilfeller kan det være behov for at de enkelte ledelsesledd som får delegert myndighet fra beredskapsmyndigheten kan delegere myndighet videre til øvrige enheter innen KBO. Den foreslåtte endringen legger til rette for slik delegeringsadgang. Ved delegering gjelder instruksjonsmyndigheten for overordnet myndighet på vanlig måte.

Annet ledd

Det foreslås inntatt i § 9-5 nytt annet ledd en bestemmelse om forholdet til forvaltningsloven. Det foreslås at kapittel VI om klage og omgjøring i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) ikke skal gjelde for enkeltvedtak som er truffet av beredskapsmyndigheten eller KBO i forbindelse med gjennomføring av beredskap.

For saker som behandles av KBO skal heller ikke forvaltningsloven kapittel II om ugildhet gjelde. Selv om det fastsettes unntak fra forvaltningsloven kapittel II, vil departementet understreke at dette ikke fritar fra de alminnelige ulovfestede forvaltningsrettslige reglene om myndighetsmisbruk. Dette innebærer at myndighet skal utøves på et forsvarlig grunnlag uten at det utvises vilkårlighet, tas utenforliggende hensyn (herunder hensyn til eget selskaps kommersielle interesser) eller fattes vedtak som er urimelige eller som er uttrykk for usaklig forskjellsbehandling. Saker skal forberedes og avgjøres etter en forsvarlig, saklig og nøytral saksbehandling.

Bestemmelsen om forholdet til forvaltningsloven er utformet på tilsvarende måte som i energiloven § 6-2 tredje ledd for rasjoneringsmyndighetens enkeltvedtak.

Tiden som brukes for å finne løsninger og fatte vedtak om tiltak knyttet til operative forhold innenfor kraftforsyningen vil være avgjørende i en beredskapssituasjon. På kort tid må beredskapsmyndigheten eller de ledelsesledd eller enheter innenfor KBO som har fått delegert myndighet ta en rekke beslutninger. Disse beslutningene vil kunne være av ulik karakter. I den grad tidsaspektet, beslutningenes karakter og graden av alvor innebærer at forvaltningslovens bestemmelser ikke er anvendelige i praksis, er det behov for å kunne unnta disse typene vedtak fra forvaltningsloven. Avgrensning av et slikt unntak kan angis nærmere i forskrift i medhold av § 10-6.

4.1.7 Nærmere om opphevelsen av nåværende § 9-4 om pålegg

Bestemmelsen i nåværende § 9-4 erstattet §§ 3 og 4 i lov om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen av 1948 (kraftforsyningsloven). Det ble spesielt nevnt i kraftforsyningsloven at det kunne besluttes at selskaper og eiere av anlegg som ble pålagt sikringstiltak kunne pålegges å gjøre dette for egen regning.

Den alminnelige hovedregelen er i dag på de fleste samfunnsområder at offentlige pålegg skal gjennomføres for den berørte eiers regning og risiko. Departementet kan ikke se at det er nødvendig med særskilt lovregulering av dette, så lenge det foreligger klar lovhjemmel i forslaget § 9-2 for å kunne gi pålegg om beredskapstiltak. En bestemmelse tilsvarende nåværende § 9-4 første ledd er derfor ikke videreført i forslaget her.

Nåværende § 9-4 annet ledd fastslår at nye og endrede tiltak kan kreves satt i verk når det er nødvendig og uten hensyn til tidligere pålegg. For å sikre at pålegg kan gis uten hinder av forvaltningsrettslige regler som hindrer omgjøring til skade for den vedtaket gjelder, foreslås det å videreføre denne bestemmelsen som § 9-2 nytt femte ledd. Det vises til

punkt 4.1.3 ovenfor. Nåværende § 9-4 tredje ledd fastslår at pålegg om sikringstiltak ikke kan omfatte anskaffelse av våpen. Bestemmelsen foreslås opphevet. Det er i merknadene til § 9-2 presisert at vedtak om beredskapstiltak ikke kan omfatte anskaffelse av våpen, jf. punkt 4.1.3 ovenfor.

4.1.8 Nærmere om opphevelse av nåværende § 9-5

Nåværende § 9-5 første ledd er en særskilt bestemmelse om fordeling av utgifter og vederlag mellom eier og en eventuell driver av anlegg for iverksettelse av sikringstiltak etter pålegg i medhold av nåværende § 9-4. Siden det foreslås å oppheve nåværende § 9-4 første ledd, faller også behovet for en bestemmelse som tilsvarer nåværende § 9-5 første ledd bort.

Nåværende § 9-5 annet ledd tilsvarer i hovedsak § 5 annet ledd i tidligere lov av 25. juni 1948 nr. 8 om forsvarsmessig sikring av kraftforsyningen:

”Når et anlegg har særlig betydning for enkelte kraftavtakere og sikringsåtgjerder blir pålagt vesentlig av omsyn til dem, kan nemnda når den finner det rimelig, bestemme at utgiftene ved gjennomføring av pålegg helt eller delvis skal bæres av dem. Nemnda foretar i så fall også fordelingen.”

Sett i lys av denne tidligere bestemmelsen kan det synes som om begrepet ”avtakere” i nåværende § 9-5 annet ledd tilsvarer store sluttbrukere av elektrisk energi eller varmeenergi. Et typisk eksempel var kraftintensiv industri som fikk elektrisk energi direkte levert fra en nærliggende kraftprodusent – såkalt direkteforsyning. Slik kraftmarkedet er organisert gir det i dag ingen mening å snakke om direkteforsyning. Produksjon, omforming overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi ble organisatorisk og funksjonelt atskilt ved energilovens ikrafttredelse 1. januar 1991. Nåværende § 9-5 annet ledd foreslås opphevet samtidig som det foreslås inntatt en egen bestemmelse i § 9-2 fjerde ledd som gir hjemmel for å kunne gi pålegg om beredskapstiltak direkte til den som driver anlegg eller systemer, jf. punkt 4.1.3.

4.1.9 § 9-6 om meldeplikt og rett til adgang

Nåværende § 9-6 om meldeplikt foreslås i det vesentligste videreført. I § 9-6 første ledd foreslås at beredskapsmyndigheten gis hjemmel til å fastsette krav om å melde igangsetting av arbeid for å bygge eller endre anlegg eller systemer som nevnt i § 9-2 første ledd. Nærmere enkeltheter rundt meldeplikten kan fastsettes i forskrift. Kravet til innhold i meldinger i henhold til nåværende § 9-6 er allerede regulert i beredskapsforskriften § 5-2.

Bestemmelsen i nåværende § 9-6 annet ledd foreslås videreført med unntak av det som omhandler tilgang til informasjon. Forslaget i § 9-5 første ledd om adgang til delegering av myndighet vil dekke det tidligere behovet for å kunne delegere myndighet til å innhente informasjon. Plikten til å gi beredskapsmyndigheten nødvendig informasjon foreslås dekket av § 10-1 tredje ledd. Det foreslås å samle og endre bestemmelser om opplysningsplikten i § 10-1 tredje ledd slik at enhver plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter loven.

4.1.10 § 9-7 om gebyr til dekning av utgifter

Bestemmelsen tilsvarer i det vesentligste nåværende § 9-7. Ordlyden er noe endret. Kompetansen er gitt til beredskapsmyndigheten i stedet for departementet.

Beredskapsmyndigheten kan kreve gebyr fra enheter i KBO til dekning av utgiftene ved beredskapsmyndighetens arbeid med kraftforsyningsberedskap.

Det presiseres at gebyr for beredskapsmyndighetens arbeid også kan omfatte arbeid som KBOs ledelsesledd har for oppfølging av konkrete oppgaver og pålegg. Dette gjelder ikke dekning av utgifter som følger av de plikter som vedkommende enhet normalt er pålagt etter kapittel 9 og gjeldende forskrifter.

5. Endringer i andre lover

5.1 Endringer i lov om erverv av vannfall m.v.

Departementet foreslår en mindre språklig korrigering av lovens tittel for å rette opp en inkurie som følge av at lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) endret industrikonsesjonslovens tittel.

Det foreslås videre å korrigere en feil henvisning i § 36 syvende ledd. Etter at § 1 fikk en ny formålsbestemmelse i nytt første ledd ved lov 26. september 2008 nr. 78 skal riktig henvisning være til § 1 annet ledd.

5.2 Endringer i vassdragsreguleringsloven

Vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 annet ledd annet punktum henviser i dag til ”industrikonsesjonsloven § 2 første ledd”. Siden denne korttittelen ble opphevet ved lov 19. juni 2009 nr. 101, foreslås bestemmelsen endret slik at den henviser til lov om erverv av vannfall mv.

5.3 Endringer i lov om interkommunale selskaper

Lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper § 41 fjerde ledd annet punktum foreslås justert slik at bestemmelsen henviser til lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. For øvrig presiseres det at loven gjelder eiendomsrett, bruksrett eller annen rettighet til vannfallsrettigheter.

5.4 Endringer i vannressursloven

Det foreslås en rekke mindre endringer i vannressursloven for å rette feil henvisninger til andre lover.

Vannressursloven § 12 om gjenoppretting av vassdragets løp fastslår i dag i siste ledd at ”[o]m beverdammer gjelder reglene i lov 29. mai 1981 nr. 38 om viltet”. Riktig henvisning er nå lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18, og bestemmelsen foreslås justert i tråd med dette.

Vannressursloven § 19 annet ledd tredje punktum henviser nå til lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. § 2 fjerde ledd nr. 13, jf. § 5 tredje ledd nr. 2. Det foreslås å oppdatere henvisningen slik at det vises til lov om erverv av vannfall mv. Korrekt henvisning er for øvrig til § 2 tredje ledd nr. 13. Henvisningen til § 5 tredje ledd nr. 2 utelates, siden tidligere § 5 om bruksrettskonsesjon ble opphevet ved lov 26. september 2008 nr. 78.

I vannressursloven § 20 om samordning av tillatelser henviser første ledd bokstav a til lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefiske og innlandsfisk m.v. § 7 annet eller tredje ledd eller § 10. Henvisningen til § 7 annet eller tredje ledd skulle ha vært endret i forbindelse med

innføringen av naturmangfoldloven. Naturmangfoldloven opphevet § 7 annet ledd, og tidligere tredje og fjerde ledd ble § 7 nytt annet og tredje ledd. Riktig henvisning er nå kun til § 7 annet ledd.

I vannressursloven § 20 første ledd bokstav c henvises det til lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern. Naturvernloven av 1970 ble opphevet ved vedtagelsen av naturmangfoldloven. Riktig henvisning er nå lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), og bestemmelsen foreslås justert i tråd med dette.

Vannressursloven § 20 første ledd bokstav d bruker fortsatt begrepet «bebyggelsesplan». Bestemmelsen skulle ha vært endret ved vedtagelsen av ny plandel til plan- og bygningsloven, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71, siden bebyggelsesplan da utgikk som planform. Bestemmelsen foreslås justert i tråd med dette, slik at det kun henvises til reguleringsplan etter plan- og bygningsloven.

I vannressursloven § 24 annet ledd om offentliggjøring av søknader og om innsigelse fastslås at konsesjonssøknader skal kunngjøres for søkerens regning etter reglene i plan- og bygningsloven § 27-1 nr. 2. Vannressursloven § 29 om behandlingen av omgjøringsaker viser i annet ledd første punktum også til den samme bestemmelsen. Henvisningene til plan- og bygningsloven i de to bestemmelsene skulle ha vært endret i forbindelse med ny plandel til plan- og bygningsloven, jf. lov 27. juni 2008 nr. 71. Riktig henvisning er nå til plan- og bygningsloven § 12-10. Det presiseres at kun er reglene om kunngjøring i § 12-10 som kommer til anvendelse. Bestemmelsene i § 12-10 om konsekvensutredning av reguleringsplaner mv. gjelder ikke for konsesjonssøknader etter vannressursloven, siden disse skal følge reglene fastsatt i eller i medhold av plan- og bygningsloven kapittel 14 om konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annet lovverk. Paragraf 12-10 fjerde ledd om private reguleringsforslag omfattes ikke. Det foreslås at bestemmelsen henviser til plan- og bygningsloven § 5-2 som inneholder de generelle kravene til høring og offentlig ettersyn.

5.5 Endringer i lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv.

Det foreslås en presisering av konsesjonsloven § 2 annet ledd nr. 1 som regulerer unntak fra denne loven for erverv som er konsesjonspliktige etter lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. kapittel I. Som følge av lov 26. september 2008 nr. 78 inneholder lov om erverv av vannfall mv. kapittel I ikke bare bestemmelser om konsesjonsplikt, men også bestemmelser som krever andre former for vedtak, jf. eksempelvis loven §§ 4 og 5. Ordlyden i konsesjonsloven § 1 annet ledd nr. 1 må for så vidt etter departementets vurdering på bakgrunn av sitt formål uansett tolkes slik at også erverv som krever vedtak, samtykke eller godkjenning sidestilles med konsesjonspliktige erverv. Departementet vil likevel for ordens skyld foreslå at dette fremgår uttrykkelig av loven.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

I henhold til nåværende § 9-4 i energiloven forutsettes det at sikringstiltak som pålegges gjennomført skal bekostes av vedkommende enhet i KBO. At forslaget viderefører dette kostnadsansvaret, medfører derfor ikke nye økonomiske konsekvenser.

For konkurranseutsatte virksomheter er det en forutsetning at endringsforslaget gjennomføres slik at det ikke i vesentlig grad virker konkurransevridende. For

monopolvirksomheter vil kostnadene ved å gjennomføre beredskapsbestemmelsene inngå i kostnadsgrunnlaget for selskapenes inntektsrammer.

Utgangspunktet er at nettselskapene har leveringsplikt. I et overordnet perspektiv må kraftforsyningskostnader med beredskapsarbeidet sees i sammenheng med de store samfunnsmessige konsekvenser eventuelle langvarige og omfattende strømbrydd vil medføre, herunder blant annet fare for liv og helse, samfunnets sikkerhet, og øvrige faktorer som vanskelig lar seg kostnadsberegne.

Endringsforslaget skal gi et bedre lovmessig grunnlag for å videreutvikle beredskapsarbeidet ved ekstraordinære situasjoner i fredstid. Forslaget innebærer at man i tillegg til fysiske sikringstiltak ved det enkelte kraftanlegg, vektlegger mer helhetlig beredskap med større vekt på for eksempel systemtenkning, analyser, kompetanse, krisehåndtering og gjenopprettingsevne. Siktemålet er at det samlede beredskapsnivået opprettholdes, men med bedre tilpassede virkemidler enn tidligere.

Endringsforslaget gjør det nødvendig med gjennomgang av bestemmelsene om beredskap i energilovforskriften og beredskapsforskriften. I tillegg fører endringen til at det foretas en gjennomgang av øvrig regelverk rundt KBO.

Endringsforslaget til ny § 9-4 om sikring av fortsatt levering ved konkurs eller gjeldsforhandling hos konsesjonær etter § 3-2 og § 5-1 medfører at fortsatt drift kan pålegges på kreditorenes regning. Dette vil kunne gi konsesjonærene økte kapitalkostnader.

Utover dette vil ikke forslaget medføre vesentlige konsekvenser av økonomisk eller administrativ art.

Forslag
til lov om endringer av lov om produksjon, omforming, overføring,
omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovent)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovent) gjøres følgende endringer:

§ 9-1 skal lyde:

§ 9-1. *(Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon)*

Kraftforsyningens beredskapsorganisasjon (KBO) består av de enheter som eier eller driver anlegg eller annet som har vesentlig betydning for drift, gjenoppretting eller sikkerhet i produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme. Beredskapsmyndigheten kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette hvilke enheter som skal inngå i KBO.

Alle enheter i KBO skal sørge for at virksomheten er innrettet på en slik måte og med de ressurser som er nødvendige for å ivareta ansvar og oppgaver etter dette kapittel.

Beredskapsmyndigheten skal samordne beredskapsarbeidet, og skal utpeke den samlede ledelse i KBO.

I ekstraordinære situasjoner som kan skade eller hindre produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av elektrisk energi eller fjernvarme, kan KBO pålegges oppgaver og plikter. Det samme gjelder i ekstraordinære situasjoner hvor skade eller hindring som nevnt i første punktum har oppstått.

Beredskapsmyndigheten kan under beredskap og i krig underlegge kraftforsyningen KBO. Kraftforsyningen plikter å følge de pålegg som gis og gjennomføre de tiltak som kreves.

§ 9-2 skal lyde:

§ 9-2. *(Beredskapstiltak)*

Den som helt eller delvis eier eller driver anlegg eller system som er eller kan bli av vesentlig betydning for produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av elektrisk energi og fjernvarme, plikter å sørge for effektiv sikring og beredskap og iverksette tiltak for å forebygge, håndtere eller begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner som nevnt i § 9-1 fjerde eller femte ledd eller for å gjenopprette normal situasjon.

Beredskapsmyndigheten kan treffe vedtak om beredskapstiltak for å forebygge, håndtere eller begrense virkningene av ekstraordinære situasjoner som nevnt i § 9-1 fjerde eller femte ledd eller for å gjenopprette normal situasjon.

Vedtak om beredskapstiltak kan blant annet omfatte krav til organisering, planlegging, forebygging, sikkerhets- eller sikringstiltak, utførelse, gjennomføring, gjenopprettingsevne, ledelse eller drift. Beredskapsmyndigheten kan treffe vedtak om at drift i ekstraordinære situasjoner og gjennomføring av tiltak etter dette kapittel, skal kunne skje fra norsk territorium.

Beredskapstiltak kan pålegges den som eier eller driver anlegg eller systemer som nevnt i første ledd.

Beredskapstiltak kan gjelde for eksisterende og planlagte anlegg eller systemer som nevnt i første ledd.

Når det anses nødvendig og uten hensyn til tidligere pålegg, kan beredskapsmyndigheten treffe vedtak om at nye eller endrede beredskapstiltak skal settes i verk.

§ 9-3 skal lyde:

§ 9-3 (Informasjonssikkerhet)

Enhver plikter å hindre at andre enn rettmessige brukere får adgang eller kjennskap til sensitiv informasjon om kraftforsyningen. Departementet kan gi nærmere forskrifter om taushetsplikten.

Sensitiv informasjon om kraftforsyningen er underlagt taushetsplikt og unntatt fra innsyn, jf. offentleglova § 13.

Beredskapsmyndigheten kan treffe vedtak om at informasjon om kraftforsyningen skal behandles i henhold til bestemmelsene i sikkerhetsloven.

§ 9-4 skal lyde:

§ 9-4 (Sikring av fortsatt levering ved konkurs hos konsesjonær)

Alle som har konsesjon etter § 3-2 eller foretak med konsesjon for fjernvarmeanlegg etter § 5-1 skal underrette beredskapsmyndigheten om begjæring om gjeldsforhandlinger eller konkurs som konsesjonæren sender til tingretten. Tingretten skal straks underrette beredskapsmyndigheten når det åpnes gjeldsforhandlinger eller konsesjonærens bo tas under konkursbehandling.

Når det oppstår fare for driftsstans som følge av at en konsesjonærs bo tas under konkursbehandling som nevnt i første ledd, kan beredskapsmyndigheten så langt det er nødvendig for å opprettholde kundenes forsyning av elektrisk energi eller fjernvarme pålegge fortsatt drift i inntil 12 uker. Tilsvarende gjelder dersom åpning av gjeldsforhandling etter konkursloven skulle føre til driftsstans.

Etter utløpet av pålagt driftsperiode etter annet ledd er denne bestemmelsen uten innvirkning på boets rett til å tre inn i skyldneres avtaler etter dekningsloven § 7-3 og på boets ansvar etter dekningsloven § 7-4. Avtalefestet oppsigelsestid og frister for oppsigelse i dekningsloven § 7-6 første ledd er ikke til hinder for pålegg om å tre inn i løpende avtale for en periode som angitt i annet ledd i paragrafen her.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om pålagt drift som nevnt i annet ledd.

§ 9-5 skal lyde:

§ 9-5. (Delegering mv)

Beredskapsmyndigheten kan delegere myndighet til å treffe vedtak i forbindelse med beredskap til KBO.

Kapittel VI om klage og omgjøring i forvaltningsloven gjelder ikke for enkeltvedtak som er truffet av beredskapsmyndigheten eller KBO i forbindelse med gjennomføring av beredskap. For saker som behandles av KBO gjelder heller ikke forvaltningsloven kapittel II om ugildhet. Saker skal uansett forberedes og avgjøres etter en forsvarlig, saklig og nøytral saksbehandling.

§ 9-6 skal lyde:

§ 9-6. (Meldeplikt og rett til adgang)

Beredskapsmyndigheten kan fastsette krav til å melde igangsetting av arbeid for å bygge eller endre anlegg eller systemer som nevnt i § 9-2 første ledd.

Alle som omfattes av dette kapittel plikter å gi beredskapsmyndigheten adgang til grunn, bygg og anlegg og lignende mot gyldig legitimasjon.

§ 9-7 skal lyde:

§ 9-7. (Gebyr til dekning av utgifter)

Beredskapsmyndigheten kan kreve gebyr fra enheter i KBO til dekning av utgiftene ved beredskapsmyndighetens arbeid med kraftforsyningsberedskap. Utgiftene utlignes på eiere og brukere av de anlegg dette kapittel omfatter.

§ 10-1 tredje ledd første punktum skal lyde:

Enhver plikter å gi departementet de *opplysninger* som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter denne lov.

II

I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall m.v. gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

”Lov om erverv av vannfall mv.”

§ 36 syvende ledd skal lyde:

Gjelder det erverv av aksjer eller parter i selskap som innehar eiendomsrett til vannfall av en slik størrelse som nevnt i § 1 annet ledd, uten at det for disse er fastsatt vederlagsfri overgang til staten, kan det betinges at aksjene eller partene skal tilfalle staten uten vederlag etter utløpet av en i konsesjonen fastsatt frist som ikke må overstige 60 år.

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven) gjøres følgende endringer:

§10 nr. 3 annet ledd annet punktum skal lyde:

Søknad om omgjøring av tidligere fastsatte vilkår om tidsbegrensning og hjemfall skal innvilges så fremt reguleringsanleggets eier oppfyller vilkårene i *lov om erverv av vannfall mv.* § 2 første ledd.

I lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper gjøres følgende endringer:

§ 41 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Interkommunalt selskap som nevnt i første ledd med *eiendomsrett, bruksrett eller annen rettighet til vannfallsrettigheter* som omfattes av *lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv.*, skal ved omorganisering til aksjeselskap likevel være gjenstand for konsesjonsbehandling etter nevnte lov.

I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) gjøres følgende endringer:

§ 12 siste ledd skal lyde:

Om beverdammer gjelder reglene i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18.

§ 19 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Hvis det for et elvekraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh ikke er gitt konsesjon etter lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv., fastsettes konsesjonsavgifter etter reglene i dennes § 2 tredje ledd nr. 13.

§ 20 første ledd bokstav a skal lyde:

a) må ha tillatelse etter lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. § 7 annet ledd eller § 10;

§ 20 første ledd bokstav c skal lyde:

c) må ha dispensasjon fra vernevedtak etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) eller utføres som skjøtselstiltak etter naturmangfoldloven;

§ 20 første ledd bokstav d skal lyde:

d) Er tillatt i reguleringsplan etter plan- og bygningsloven; eller

§ 24 annet ledd første punktum skal lyde:

Søknaden skal kunngjøres for søkerens regning etter reglene i plan- og bygningsloven § 12-10 første ledd første og annet punktum, annet og tredje ledd, jf. § 5-2.

§ 29 annet ledd første punktum skal lyde:

Endringer i et manøvreringsreglement som gir adgang til å variere vannstanden eller vannføringen skal sendes på høring etter forvaltningslovens regler om forskrifter og kunngjøres etter reglene i plan- og bygningsloven § 12-10 første ledd første og annet punktum, annet og tredje ledd, jf. § 5-2.

I lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. gjøres følgende endringer:

§ 2 annet ledd nr. 1 skal lyde:

1. som er konsesjonspliktige eller som krever vedtak etter lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. kapittel I,

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.